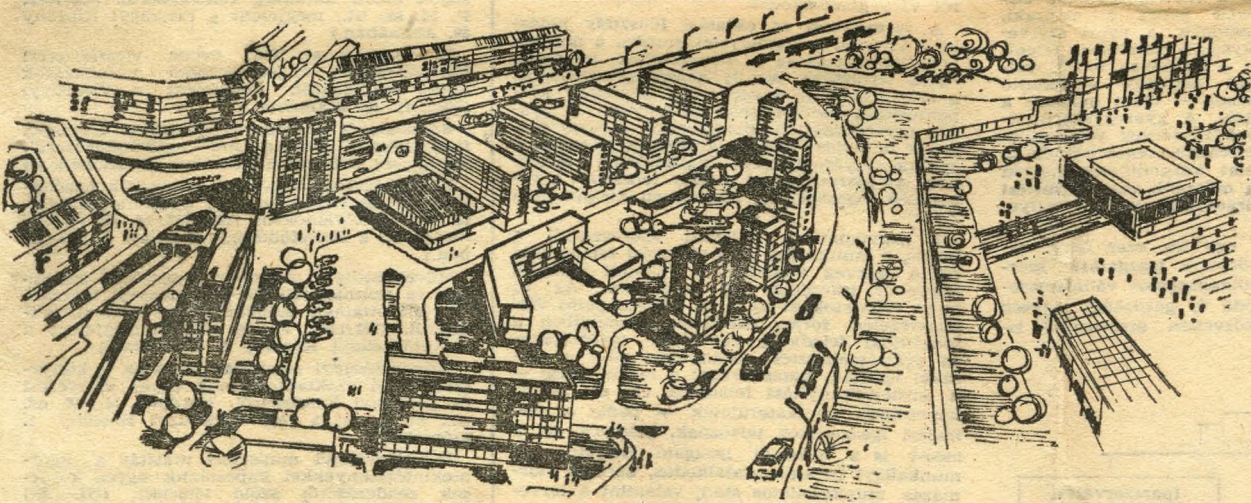

244 JELEN ÉS JÖVŐ – Hogyan fejlődik tovább a főváros –

1965-re új városnegyed központja épül ki a lágymányosi lakótelepen. A Boráros téri híd tengelyébe eső útvonal új téren halad majd át, amelyen 13 emeletes toronyház helyezik, s az a kép jobbszélén levő új vásárterület újja lesz

Budapest 525 négyzetkilométernyi területén száz év előtt annyian éltek, mint most egyetlen nagy kerületben. Ma pedig annyi a lakos, mint amekkora a XVIII. század elején az ország egész magyar lakossága volt. Budapestnek, amely Európában sorrend szerint a 9. nagyváros, lakossága több mint Rómáé, vagy Stockholmé, s 1,8 millió lakoson kívül otthont ad az 1338 állami iparvállalat közül 527-nek, itt dolgozik egész ipari munkásságunk kb. 46 százaléka. Itt található 1200 országos, vagy fővárosi központi intézmény, de határain belül mintegy 54 ezer hold mezőgazdasági terület is van; több mint Nógrád megye szántóterületének egynegyede.

A főváros új, teljesen modern lakótelepeinek komfortját megcsodálják a külföldi látogatók. De nem hallgathatjuk el, hogy például sok helyütt akadozik a vízellátás, s csatornázásban, gázszolgáltatásban, közlekedésbővítésben, s főleg lakásépítésben nagy erőfeszítéseket kell tennünk, hogy — évtizedek mulasztásait pótolva — mindenben utolérjük a főváros hallatlanul gyors fejlődését.

A Budapest fejlesztésére fordított hatalmas összegeket — 1963-ban a Fővárosi Tanács mintegy 5 milliárd forinttal gazdálkodik — e hibák, ellentmondások fokozatos megszüntetésére használjuk fel.

Egyik legégetőbb problémánk, a lakáskérdés megoldásának tervénél két alapvető tényezőtől: a várható lakosságszámból és a jelenlegi lakóépület-állományból kell kiindulnunk. Ha jórészt lezártnak is tekinthetjük azt az 1950—1960 közötti korszakot, amikor a fővárosba és közvetlen környékére települt az ország egész természetes szaporulatának 42 százaléka (ha ez folytatódna, 30 év múlva 2,8 milliós Budapesttel kellene számolnunk) — 25 év távlatában félmillió lakosság-többletet vesznek figyelembe a tervek. Ez önmagában is hatalmas feladat. Tegyük hozzá, hogy a lakóépületek 18 százaléka — de az V—VIII. kerületekben már 65—75 százalék! — a múlt században épült, s nagy részük, akár csak a IX. kerületben, lebontásra érett. Ezek szanálásával sok lakás szűnik meg. Mégis, a 15 éves lakásprogram keretében, önálló otthont adunk a számban tovább növekvő, jelenleg mintegy 689 000 családnak. Az ehhez szükséges negyedmillió lakás „mérlege” a következő:

	Építhető	Lebontandó
Összefüggő beépítési területeken, városias jelleggel	174 000 lakás	56 000 lakás
Fogyóanyag beépítési területeken	27 000 „	2 000 „
Családiházak területeken	49 000 „	— „
	250 000 lakás	58 000 lakás

Ha a távlatilag körvonalazott adottságok ismeretében a közvetlen jövőt vizsgáljuk, a második öt éves terv következő adataival találkozunk:

Év	Épült, ill. épülő lakások száma		
	Allami	Szövetkezeti	Összes
1961	1 786	2 177	3 963
1962	1 806	2 115	3 921
1963	1 968	2 677	4 645
1964—65	3 303	8 468	11 771
Összesen	8 863	15 437	24 300

Átalakuló kerületek

Az adatokból — amelyek természetesen nem tartalmaznak az öröklakásokat, családi házak és egyéb saját lakásokat — kitűnik: fokozatosan nő a szövetkezeti lakások aránya. Már az ideai átadásuk között szerepel például 326 szövetkezeti lakás az Üllői úton, 766 Lágymányoson, 796 az Árpád-híd pesti hídfőnél, 503 a XVIII. ker. Vöröshadsereg úton, míg a tanácsi kategóriában az Üllői úti lakótelep a rekord: 1381 új lakásba költöznek be ebben az évben.

Itt és a lágymányosi lakótelepen 1965-ben be is fejeződik az építkezés, helyettük új kerületek (pl. Árpád fejedelem út, Hámán Kató út, Harmat utca, Kacsóh Pongrácz út, Újvidék tér stb.) alakulnak át 1964—65-ben korszerű lakónegyedekké.

A fő fordulatot a harmadik öt éves tervben épülő 80 000 új lakás jelenti. Nemcsak azért, mert az ebből tervezett 64 000 állami és szövetkezeti lakás több mint két és félszer annyi, mint 1961—65-ben, hanem azért is, mert akkorra a városközpontban is egész kerületek arculata változik meg: ezerszámra cserélődnek ki az elavult lakások korszerű, kényelmes otthonokra. A Józsefvárosban például 5000, a Ferencvárosban 2400 új lakás épül terv szerint a szanálások nyomán, s idézzünk néhányat az egyéb, új lakásépítési „gócpontokból” is: Víziváros 3700, Óbuda 3200, Újlipótváros 2400, pesti Árpád hídfő 2800, Békásmegyér 7000, Kelenföld 8000, Eörs vezér tér 3800, Hámán Kató út és tér 2000, egyéb városi belterület 8000 lakással szerepel az eddigi legnagyobb fővárosi lakásépítési időszakban.

Az 1971—75. években megépülő további 130 000 lakás pedig egyben megvalósítja azt a célkitűzést is, hogy a lakásonkénti jelenlegi 1,4 szobaszám minimálisan 1,8-ra emelkedjék, míg a szobánkénti lakosűrűség a mostani 2,34-ről 2 főre csökkenjen.

De már most, a jelenben és közvetlen jövőben fokozottan gondoskodunk meglévő lakóépületeink karbantartásáról és felújításáról is. A Fővárosi Házkezelési Igazgatóság kezelésében álló, mintegy 35 milliárd forint értékű, kerekén 36 ezer házigatlan felújítására ez évben újabb 200 millió forinttal többet irányoztak elő a tavalyi egymilliárdnál, ami 661 épületet, illetve 16 042 bérleményt jelent, szemben az 1959. évi 472-vel, illetve 10 745-tel. E hatalmas ráfordítás hatékonyságát növeli a felhasználás koncentráltága, amelynek százaléka 1961-ben még 26 volt, 1962-ben 41,3, ez évben pedig már meghaladja a 45 százalékot. A felújításokra az utóbbi 10 évben fordított összeg nyolcszoros növekedésével szemben azonban a karbantartásra költött összegnek csak másfélszeres emelkedése mindenképpen kevés, s jóval alatta marad az igényeknek.

A vízellátás...

Több-kevesebb indokoltsággal ugyanezt mondhatjuk a közművesítésre is. Közismert vizgondjainkat részben ugyan magyarázza, de nem „vigasztalja” a napi csúcsgazdálkodás rendkívüli növekedése: 1940-ben 380 ezer, 1962-ben már 750 ezer köbméter, amely 1965-re

● A belkereskedelem
1963. évi terve

● Miért nem ér rá
a vezető?

● Rendelkezés
a tervezőmérnökökről

780—800 ezer köbméterre nőhet. Mivel számolhatunk hát a közvetlen jövőben? Jelenleg folyik és 1964-ben befejeződik a szigetszentmiklósi vízműrendszer bővítése (napi 25—30 000 m³), s 1964-ben megkezdve 1965-re elkészül a nagy felszíni vízmű második egysége is, napi 100 ezer m³ teljesítménnyel. Ezzel egyidejűleg épül a nagyméretű (800 mm átmérőjű) 3. sz. főnyomóvezeték-rendszer, amelynek három ága közül az első már idén elkészül, jelentősen megjavítva különösen Kőbánya és Zugló vízellátását. Az 1965-re kiépülő másik két ág különösen a VII—VIII—IX. és XIV. kerületben szünteti meg a vízgondokat. Ezzel ugyan megoldjuk a jelenlegi vízhiányt, de 1965 után újabb bővítésre lesz szükség.

„Micsoda fényáradat!” — állapította meg lelkesen a pesti fényekről szólva 1803-ban egy korabeli, Josef Leyrer tollából származó útikönyv. Pedig hol van már az akkori egész Pesten repceolajjal égő 707 utcai lámpa mintegy 7000 lumen fényereje a mai, több mint 100 000 fényforrás 150 millió lumenétől és kétmilliárd kilowatt-órát megaladó évi fogyasztásától! S ha igaz is, hogy az utóbbi években — különösen a városközpontban — „kifényesedtek” az utcák és terek, a külső területekkel összehasonlítva még mindig nagyok az ellentétek. Bizonytal örömmel fogadják hát az ottlakók, hogy a fénycsővilágítás ez évben eljut már többek között a Lehel útra, a Hegedüs Gyula és a Landler Jenő utcába, s higanygözlámpákat szerelnek fel a Köztársaság tere, az Attila utcában s a csepeli Kalamár József utcában. Megjavul a közvilágítás Újpesten is. A korszerűsítés fő feladata azonban még előttünk áll; ezt bizonyítja a fényforrások megoszlása: 72 százalékuk izzólámpa, 24 százalék fénycső és 4 százalék higanygözlámpa.

Távfűtőhálózat

A távfűtés előirányzott gyors növekedése néhány év alatt családok ezreit szabadítja meg a fűtési gondoktól. Egyben ez a fűtési mód a jelenlegiek közül a leggazdaságosabb is, mert a különböző megoldások közül csak a távfűtés olcsóbb a cserépkályha-fűtésnél:

Költségek 48 m² alapterületű átlagos lakásnál
1 millió kg/kalóriára vonatkoztatva

	Beruházás	Üzemeltetés
Cserépkályha-fűtés	100	100
Épületenkénti központi fűtés	133	126
Tömbfűtés széntüzelésű kazánal	155	123
Körzeti kazántelep (20—25 ház)	173	117
Távűtés fűtőerőművel	134	81

Éppen ezért a jelentősebb lakásépítkezéseknél (pl. a lőrinci Vöröshadsereg út, Árpád-híd pesti hídfő, Váci út, Harmat utca, Kada utca, Kacsóh Pongrácz út stb.), s később lényegében valamennyi új lakótelepnél már így oldják meg a fűtést, s egyben az állandó melegvíz-szolgáltatást. 1964 őszére elkészül a Kelenföldi Erőmű táplálta új budai gerincvezeték, amely Lágymányos további nagy része mellett 1965-ben az újjáépült budai Várpalota — és később az egész várnegyed — távfűtését megoldja. A további tervekben szerepel (kb. 6—8 éven belül) Megyeren új, nagy fűtőerőmű építése, amely ellátná a Nagykörúttól északra fekvő egész területet, sőt — a vasúti hídon átvezetve — Óbuda fűtését is.

Délen a Kelenföldi Erőmű bővítésével a pesti oldalra jutna el újabb területekre a távfűtés, amelyhez újabb „konkurrens” csatlakozik: a gáz.

Megjavul a levegő

Mindennél többet mond, hogy a jelenleg kb. 270 millió köbméter évi gázfogyasztás 1965-re (kb. 225 ezer m³ földgáz érkezésével) mintegy megkétszereződik, s ez a mostani 248 ezerhez újabb 69 ezer háztartás bekap-

(Folytatás a 2. oldalon)

(Folytatás az 1. oldalról.)

csolását jelenti, s a város több területén (pl. a Ferencvárosban, Belvárosban) megkezdődik a *gázfűtés*. Még a vezeték-gondok ellenére is több jutna természetesen a háztartásoknak, ha nem kellene jóval többet juttatni a „fő fogyasztónak”, az iparnak is, amely jelenleg a fővárosi gáz *46 százalékát* (a Vízművek termelésének 57 százalékát) veszi igénybe. Az ipari kazánok gáztüzelésre átállítása *sokkal gazdaságosabb* a szénttüzelésnél, s számottevően *megjavítja a budapesti levegőt*, amelynek szennyezettsége ma hatszorosa az egészségi szempontból normálisnak.

A levegő tisztításában sokat segít *a zöldterületek* nagyarányú bővítése is, ami különösen Pesten szükséges, hiszen *2,4 m² zöldterület jut egy lakosra*, míg Budán *65 m²*. Épen ezért például az ún. Marokkótömb le-

bontásával nyert területet nem is építjük be, hanem az Engels téri parkot fogja növelni. Ez azonban csak egy lépés a sok közül, s jövőben is érvényesülni fog a beépítés *fellazítására*, parkok kialakítására stb. vonatkozó városrendezési *alapelv*. Ennek keretében egyik ékessége lesz a fővárosnak a Gellérthegy déli lejtőjén 44 hektár területen rózsá- és sziklakertekkel kiépülő *Felszabadulási Park*, amely készen fogadja majd felszabadulásunk húszéves évfordulóját.

Közlekedési problémánk alapos javulását még nem várhatjuk az elkövetkező 1—2 évben, bár az Erzsébet-híd felépülése mellett bizonyos vonalbővítés, földalatti aluljárók, főleg azonban a *járműszaporítás és korszerűsítés* sok segítséget jelent. A csúcsidők zsúfoltságát és a közlekedés viszonylagos lassúságát (átlagsebesség: 16 km) azonban csak a többségükben *1965 után* elkészülő

nagy beruházások: *kelet—nyugati és észak—déli (részben földalatti) gyorsvasút*, a *külső közlekedési körgyűrű* teljes kiépítése, a Népköztársaság út földalatti *Zuglóiig* tervezett meghosszabbítása, a városba vezető fő közlekedési útvonalakat átvágó *101 vasúti keresztezés* kiiktatása, a rákosrendezői hármás aluljáró, valamint a Boráros tér környékén tervezett *új személypályaudvar* építése oldja meg.

Végső soron terveink, tetemes anyagi ráfordításaink — amelyekhez a lakosság ez évben várhatóan 60 millió forint értékű társadalmi munkával járul hozzá — egyetlen célt szolgálnak: Budapest, amely elismerten a világ egyik *legszebb városa*, egyben *kényelmes, világvárosi színvonalú otthona* is legyen valamennyi lakosának.

Follinus János